

Muuttoliike ja aluekehitys Seinäjoen kaupunkiseudulla

Kohderyhmät ja lähtökohdat veto- ja pitovoiman uudistamiselle

MUUTTOLIIKE KUNTIEN ELINVOIMAN MOOTTORINA – POLITIIKKASUOSITUKSIA 1/5

Siirtolaisuusinstituutti 2/2020

Mika Raunio, Markku Mattila & Toni Ahvenainen

TIIVISTELMÄ

OSA I - Kehittämisehdotukset, jota tulevat raportit ja politiikkasuositukset tarkentavat. Kehittämisehdotukset tukevat Seinäjoen kaupunkiseudun uutta tarinaa tunnistamalla vetovoiman kannalta nousevia ja keskeisiä ilmiöitä ja kiinnittämällä niitä käytännön kehittämistoimintaan.

- **Kuntien erottuvien profiilien ja palvelujen vahvistaminen vastaamaan paitsi ”modernien pohjalaisten” ja ”maallemuuttajien” myös muiden tavoiteltujen kohderyhmien arvostuksia.** Kaupungistumiskehityksen ohella vahvistetaan myös maaseutumaisten alueiden elinvoimaa. Tavoitteena on koko seudun asuin- ja työympäristöstä syntyvän mielikuvan monipuolistaminen ja syventäminen sekä väestön tasaisempi sijoittuminen koko seudulle.
- **Seudun työmarkkinoiden osaamisprofiilin ja kestävä liiketoiminnan vahvistaminen sekä näkyväksi tekeminen yhteistyössä erityisesti elinkeinoelämän ja tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa.** Seudun kansallinen vetovoima ei ole erityisen voimakas työikäisten – erityisesti osaavan työvoiman – ja korkeakouluopiskelijoiden parissa. Tavoitteena on saada erityisesti opiskelijat ja nuoret aikuiset houkuttua ja sitoutettua (tai palaamaan) seudulle.
- **Kansainvälisen työ- ja asuinympäristön kehittäminen.** Kansainvälinen veto- tai pitovoima ei ole toistaiseksi näytellyt merkittävää roolia seudun väestökehityksen kääntämisessä positiiviseksi. Seudun kansainvälinen työvoimareservi ja sinne kohdistuva muuttoliike ovat melko vaatimattomia. Tavoitteena on, että seudulle suuntautuva maahanmuutto – mukaan lukien opiskelijat – on tulevaisuudessa merkittävä lähde työllisen väestön vahvistamisessa.

OSA II - Tausta eli kaupungistumiskehitys ja väestön keskittyminen. Ilmiötä voidaan pitää vallitsevana trendinä, mutta se ei kuitenkaan tarkoita maaseudun tyhjenemistä tai pienempien kaupunkiseutujen katoamista. Ennenminnin haaste on järjestää ihmisten asuminen, työ ja palvelut uudella tavalla.

OSA III - Kohderyhmät ja aineisto. Tässä hankkeessa keskitytään Seinäjoen kaupunkiseutuun ja kolmeen kohderyhmään, joiden muuttoliikkeellä nähdään olevan keskeinen rooli alueen elinvoiman kehityksessä: (1) *työikäiset tulo-, lähtö- ja paluumuuttajat*, joiden muuttopäätöksiä tarkastellaan erityisesti suuriin kasvukeskuksiin lähteneiden tai sieltä palanneiden näkökulmasta, (2) *osaavat nuoret*, eli seudulla ammattiin opiskelevat toisen (SEDU) ja kolmannen asteen (SeAMK) opiskelijat, ja (3) *kansainvälinen työvoima*, jota edustavat eri kanavien kautta seudun työmarkkinoiden ulottuville ulkomailta maahan saapuneet muuttajat (opiskelijat, maan sisällä tapahtuva muutto, ulkomailta tulevat tai rekrytoitavat, jne.).

OSA IV - Tunnistetut haasteet ja tutkimuksen tehtävät. Hankkeen lähtökohtana toimivat muuttoliikkeen aiheuttamat keskeiset haasteet Seinäjoen kaupunkiseudulla eli seudun vähenevä väestöpohja ja väestön kasvun keskitty-

OSA I - KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämisehdotukset tukevat Seinäjoen kaupunkiseudun uutta tarinaa tunnistamalla vetovoiman kannalta nousevia ja keskeisiä ilmiöitä ja kiinnittämällä niitä käytännön kehittämistoimintaan. Tarinaa voidaan rakentaa seudullisena kokonaisuutena kuntien erityispiirteet huomioiden ja sen pohjana ovat yhteiset ruokamaakunnan, teknologiateollisuuden, yrittäjyyden sekä tapahtumien vahvat roolit. Näistä lähtökohdista kehittämiskokonaisuudet, joiden puitteissa kuntien yhteisiä tekemisiä muotoillaan, voidaan jakaa tutkimuksen kohderyhmien ja tunnistettujen haasteiden mukaan kolmeen tosiaan tukevaan tavoitteeseen ja niiden mukaisiin tekemisiin.

01

Kunnat terävöittävät profiilejansa sekä tarvittaessa palvelu- ja asumistarjontaansa vastaamaan paitsi ”modernien pohjalaisten” ja ”maallemuuttajien”, myös muiden tavoiteltujen kohderyhmien arvostuksia. Tavoitteena on koko seudun asuin- ja elinympäristöstä syntyvän mielikuvan monipuolistaminen ja syventäminen sekä väestön tasaisempi sijoittuminen koko seudulle. Tavoitetta tukee esimerkiksi:

- *Kaupungistumiskehityksen vahvistaminen ”modernin pohjalaisuuden” hengessä seudullisen verkostokaupungin puitteissa, useamman työpaikkoja ja palveluja tarjoavan keskuksen ympärille.*
- *Monikeskusmalli ja yhtenäinen työmarkkina-alue edellyttävät toimivaa seudullista liikennejärjestelmää. Kuntien tulisi tunnistaa seudulla jo toimivat liikennejärjestelyt ja kehittää liikennejärjestelmää kokonaisuutena (esim. kimppekyydit, MaaS).*
- *Kuntien toisistaan erottuvien profiilien korostuminen asuinympäristöinä. Seudulla on tarjolla kaupunkimaista, pikkukaupunkimaista ja maaseutumaista asumista yhdisteleviä vaihtoehtoja, joita voidaan edelleen kehittää (esim. erilaisia vaihtoehtoja pikkukaupunkien keskusta-asumiseen, uutta urbaania edustavat ekologiset puukerrostalot).*
- *Mahdollisuus myös maaseudulla asumiseen turvaamalla peruspalveluiden saatavuus ja toimivuus (esim. koulut ja päiväkodit).*
- *Paikallisen elinvoiman vahvistaminen tukemalla kylätoimikuntien ja muiden omaehtoisten ryhmien toimintaa palvelujen tuottamisessa ja edellytyksissä osallistua julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin (esim. kyläkoulut, yhteiskunnallinen yrittäjyys, tulomuuttajien aktivointi).*
- *Perheystävällisen ympäristön kehittäminen pitovoiman ja erityisesti paluumuuttajien ja perhesyiden vuoksi muuttavien houkuttelemiseksi ja kiinnittämiseksi seutuun (esim. lasten hyvinvoinnin näkyvä ja aktiivinen kehittämistyö seudullisesti).*
- *Koulutusmahdollisuuksien vahvistaminen ja esiintuominen seudulla (esim. SEDU:n kampus, Kurikka, tai liikunnan ja hyvinvoinnin osaaminen, Kuortane) myös osana lapsiperheille suotuisan ympäristön kehittämistä.*
- *Koulutusmahdollisuuksien ja julkisten palveluiden vaikutusten selkeämpi tunnistaminen muuttoliikkeen seurauksiin liittyen.*

02

Seudun työmarkkinoiden osaamisprofiilin ja kestävä liiketoiminnan vahvistaminen sekä näkyväksi tekeminen yhteistyössä erityisesti elinkeinoelämän ja tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa. Seudun kansallinen vetovoima ei ole erityisen voimakas työikäisten – erityisesti osaavan työvoiman – ja korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa. Tavoitteena on saada erityisesti opiskelijat ja nuoret aikuiset houkutelua ja sitoututtua (tai palaamaan) seudulle. Tavoitteen saavuttamista edistävät esimerkiksi:

- *Työmarkkinoiden kehittäminen ja menestystarinoiden esiin nostaminen* (esim. osaamisen ohella korostetaan ja kehitetään kansainvälistyvän sekä kestävän ja vastuullisen liiketoiminnan roolia seudulla).
- *Seudun eri alueiden teollisuuden ja osaamisen ominaispiirteet nostetaan esiin viestinnässä* (esim. energia- ja teknologiateollisuus)
- *Uuden ja päivitetyn mielikuvan luominen elämäntyylien ja työn yhdistämisestä seudulla* (esim. maaseutua uudelleen ”brändäävien” yritysten systemaattinen esiin nostaminen ja niiden toiminnan vahvistaminen).
- *Uusien markkinoiden etsiminen ja globaalien haasteiden ratkaiseminen* (esim. vahvistetaan yritysten tietoisuutta ja edellytyksiä liiketoiminnallisten ratkaisujen kehittämiseksi ns. globaaleihin kehitystavoitteisiin ”SDG-liiketoimintamallit” ja uusien markkinoiden tunnistamiseksi esim. Afrikan kasvavilta markkinoilta).
- *Opiskelijoiden työharjoittelumahdollisuuksia ja edellytyksiä kiinnittä seudun työmarkkinoihin vahvistetaan* erityisesti korkeakoulun osalta sekä toimintamalleja kehittämällä, että yritysten tietoisuutta ja valmiutta edistämällä (esim. TUNIn yrityslähteläsoiskelijat).

03

Kansainvälisen työ- ja asuin ympäristön kehittäminen laajassa yhteistyössä seudun elinkeinoelämän, koulutusorganisaatioiden, maahanmuuttajien sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Kansainvälinen veto- tai pitovoima ei ole toistaiseksi näytellyt merkittävää roolia seudun väestökehityksen kääntämisessä positiiviseksi. Seudun kansainvälinen työvoimareservi ja sinne kohdistuva muuttoliike ovat melko vaatimattomia. Tavoitteena on, että seudulle suuntautuva maahanmuutto – mukaan lukien opiskelijat – on tulevaisuudessa merkittävä lähde paitsi työvoiman myös seudun koko väestön vahvistamisessa. Kansainvälisen veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi sekä tulijoiden kiinnittämiseksi työmarkkinoille voidaan:

- *Luoda yhteinen seudullinen malli kansainvälisen muuton kehittämiseksi ja tulijoiden sitouttamiseksi seutuun ja sen yhteisöihin* (Kärkenä esim. Seutukaupunkien hanke ja Kokka kohti Suomea).
- *Ottaa oppia pitkäaikaiseen sitoutumiseen ja työskentelyyn ohjaavista toimintamalleista sekä asumisen että työuran osalta* (esim. Närpiön kokemukset).
- *Vahvistaa kansainvälisen osaajayhteisön kehittymistä seudulla* (esim. Talent Boost käytännöt).
- *Vahvistaa SEDU:n ja SeAMKn kansainvälisten opiskelijoiden kiinnittämistä osaksi seudun yritysten ja muiden työnantajaorganisaatioiden toimintaa.*

Kuvatuista lähtökohdista on mahdollista rakentaa myös seudun yhtenäistä strategista näkemystä ja sitä tukevia yhteisiä kehittämisalustoja. Seudun ominaisuudet täydentävät toisiaan niin työmarkkina-alueena kuin asuinseutunakin, ja paikkamarkkinointi pyrkii nostamaan esiin muuttopäätökseen vaikuttavia elementtejä yleisen tietoisuuden lisäämisen sijaan. Edellä kuvatut kokonaisuudet heijastelevat myös yleisissä arvostuksissa tapahtuneita viimeaikaisia muutoksia. Näistä uutta ja vanhaa, asumista ja liiketoimintaa sekä paikallista ja globaalia yhdistelevistä kehityspoluista voi syntyä Seinäjoen kaupunkiseudun uutta tarinaa, joka vahvistaa sekä seudun vetovoimaa että ennen kaikkea sen elinvoimaa.

OSA II - TAUSTA ELI KAUPUNGISTUMISKEHITYS JA VÄESTÖN KESKITTYMINEN

Hankkeen lähtökohtana on muuttoliike ja alueellinen kehitys Seinäjoen kaupunkiseudulla (K8). Yksinkertaistaen alueiden kehitys edellyttää elinkeinoelämän kannalta osaavaa työvoimaa ja julkisten palveluiden osalta myös riittävää määrää kunnassa asuvia veronmaksajia. Asukkaiden houkuttelu on vanha haaste, johon ei kuitenkaan ole löytynyt yksiselitteisiä ratkaisuja. Uutta ilmiössä on entistä heikommat väestöennusteet seudulle sekä kaupungistumiskehityksen myötä kiihtyvä väestön keskittyminen paitsi seudullisesti Seinäjoelle myös kansallisesti erityisesti Helsingin ja Tampereen seuduille.

Kaupungistumista ja väestön keskittymistä eri aluetasoilla voidaan pitää vallitsevana trendinä, mutta se ei kuitenkaan tarkoita maaseudun tyhjenemistä tai pienempien kaupunkiseutujen katoamista. Enemmänkin haaste on järjestää ihmisten asuminen, työ ja palvelut uudella tavalla. Joitakin näkökulmia on nostettu esiin myös uudenlaista urbanismia tai jopa mahdollista kaupungistumisen vastavirtaa tukevana ilmiönä.

Pienet kaupungit ja maaseutu voivat kasvaa ja kukoistaa

Kansainvälisesti on olemassa myös joitakin signaaleja suuriin kasvukeskuksiin suuntautuvan muuttoliikkeen vastavirrasta kohti valikoituja pienempiä kuntakeskuksia ja maaseutua niin Yhdysvalloista (ks. Florida 2019) kuin Pohjoismaistakin (Nordregio 2019).

Tuottavuus ja parantuva elämänlaatu eivät edellytä väestönkasvua

Etelä-Pohjanmaan väestömäärä ei ole juuri muuttunut viimeisen sadan vuoden kuluessa, mutta elämänlaatu on. Merkittävää määrällistä väestönkasvua ei siis vaadita hyvinvoinnin ja elämänlaadun kasvuun, vaan määrällinen kasvu voi olla hyvin maltillista tai jopa ylläpitävää.

Teknologinen kehitys ei tue yksinomaan keskittymistä

Monet työelämän uudet muodot (esim. alustatalous) tai työmatkaliikenteen ekologiset ratkaisut (esim. päästötön energia) eivät edellytä väestön maantieteellistä keskittymistä.

Urbanismia löytyy myös suurten kaupunkien ulkopuolelta

Urbanismille on haettu uutta määritelmää, jossa sille tyypilliset ominaisuudet (kuten sivistys, osaaminen, avoimuus, kansainvälisyys, monimuotoisuus) ovat läsnä, mutta ilman voimakasta väestönkeskittymistä. (ks. Hynynen 2019.)

Eriarvoisuus on uhka talouskehitykselle

Viime vuosina on tunnistettu, että lisääntyvä eriarvoisuus on paitsi yhteiskunnallinen haaste myös uhka kansantalouden pitkän aikavälin kehitykselle. Myös alueellisesti tasapainoinen kehitys on tarkoituksenmukainen pitkän aikavälin kehitystavoite.

Näitä ilmiöitä voidaan pitää myös muuttoliikettä ohjaamaan pyrkivien kehittämistoimenpiteiden taustaoletuksina. Väestönkasvun ohella tai jopa sen sijaan voidaan painottaa tuottavuuden ja elämänlaadun kasvua.

OSA III - KOHDERYHMÄT JA AINEISTOT

Miksi ihmiset muuttavat kaupunkiseudulle tai sieltä pois? Tähän yksinkertaiseen kysymykseen on olemassa paljon tutkimuskirjallisuutta, jonka pohjalta voidaan määritellä kolme muuttopäätöksiin vaikuttavaa veto- ja pitovoiman kokonaisuutta: (1) työ- ja koulutusmahdollisuuksien määrä ja laatu, (2) asuin- ja elinympäristön laatu palveluineen sekä (3) seudun ilmapiiri ja sosiaaliset suhteet. Eri kohderyhmien kohdalla veto- ja pitovoimatekijät näyttäytyvät erilaisina. Hankkeessa keskitytään Seinäjoen kaupunkiseutuun ja kolmeen kohderyhmään, joiden muuttoliikkeellä nähdään olevan keskeinen rooli alueen elinvoiman kehityksessä:

1. Työikäiset tulo-, lähtö- ja paluumuuttajat, joiden muuttopäätöksiä tarkastellaan erityisesti suuriin kasvukeskuksiin lähteneiden tai sieltä palanneiden näkökulmasta.
2. Osaavat nuoret, eli seudulla ammattiin opiskelevat toisen (SEDU) ja kolmannen asteen (SeAMK) opiskelijat.
3. Kansainvälinen työvoima, jota edustavat eri kanavien kautta seudun työmarkkinoiden ulottuville ulkomailta maahan saapuneet muuttajat (opiskelijat, maan sisällä tapahtuva muutto, ulkomailta tulevat tai rekrytoitavat, jne.).

Kohderyhmät edustavat eri muuttoliikkeen muotoja ja niillä on myös erilainen suhde Seinäjoen kaupunkiseutuun (taulukko 1). Muuttoliikkeen kohdistuminen vaikuttaa myös alueellisen kehityksen tasaisuuteen seudulla.

	Seudulta kotoisin olevat	Kotimaiset tulijat	Kansainväliset tulijat
Työikäiset	Paluu- ja lähtömuuttajat	Tulomuuttajat	Työperustaiset ja muuten työmarkkinoille tulleet
Opiskelijat	Paikalliset opiskelijat	Seudulle tulleet opiskelijat	Kansainväliset opiskelijat ja koulutuksessa olevat maahanmuuttajien työmarkkinoille tulleet

Taulukko 1. Kohderyhmien suhteet Seinäjoen kaupunkiseutuun

Tutkimuksen **aineisto** muodostuu kirjallisuustutkimuksesta, asiantuntijahaastatteluilta, kyselyaineistosta sekä haastatteluilta. Kehittävä arviointi osana tutkimusta pyrkii tunnistamaan toiminnan vaikuttavuuden ja samalla suuntaamaan toimintaa haluttuun suuntaan.

Käsillä oleva **POLITIIKKASUOSITUKSIA 1/5** perustuu taustatutkimukseen, sidosryhmähaastatteluihin ja alustaviin tuloksiin kerätystä aineistosta. Se luo lähtökohdat seuraaville kohderyhmäkohtaisille ja tarkemmin määritetyille kehittämisehdotuksille. Kehittämisehdotusten lähtökohtina toimivat mainitut kohderyhmät, kustakin kerätty empiirinen aineisto sekä siitä laaditut tutkimusraportit:

- POLITIIKKASUOSITUKSIA 1/5 | Kohderyhmät ja lähtökohdat veto- ja pitovoiman uudistamiselle
- POLITIIKKASUOSITUKSIA 2/5 | Työikäiset tulo-, lähtö- ja paluumuuttajat
- POLITIIKKASUOSITUKSIA 3/5 | Paikalliset ja seudulle muuttaneet opiskelijat
- POLITIIKKASUOSITUKSIA 4/5 | Kansainvälinen työvoima ja opiskelijat
- POLITIIKKASUOSITUKSIA 5/5 | Seudun veto- ja pitovoimaisuuden kokonaisvaltainen kehittäminen

OSA IV - TUNNISTETUT HAASTEET JA TUTKIMUKSEN TEHTÄVÄT

Alueellisesti epätasainen väestönkehitys on kaikkia muuttoliikkeen muotoja koskeva haaste. Kunnan kannalta asukkaat ja veronmaksajat ovat elinvoiman ydin, vaikka elinkeinoelämä toimiikin joustavammin työmarkkina-alueella. Seinäjoen väestö on kasvanut merkittävästikin, mutta moni seudun kunnista on menettänyt väestöä kiihtyvällä tahdilla. Haasteisiin vastattaessa ja muuttoliikkeen kohdistumisessa onkin pidettävä aina seudullinen tavoite ja vaikutus selkeästi esillä.

HI

Seudullinen haaste: *Paluumuuttajilla* on usein vahva pohjalainen identiteetti ja halu palata alueelle. He muodostavatkin tärkeän osan tulijoista. Suuri osa tulomuuttajista, jotka eivät ole paluumuuttajia, tulee muualta Pohjanmaan alueelta tai heillä on puolison kautta side seutuun. Tulomuuton jatkuminen voimakkaana lähialueilta ei ole todennäköinen resurssi pitkällä aikavälillä, koska jo nyt väestö näillä seuduilla vähenee ja ikääntyy voimakkaasti. Keskeinen kehittämisen haaste on erottautuminen, jos pyritään houkuttelemaan enemmän muita kuin paluumuuttajia tai puolison mukana saapuvia. Tällöin on tarkoituksenmukaista erottautua muista maakuntakeskuksista ja niitä ympäröivästä seudusta elämäntapaan tai työuraan liittyvillä mahdollisuuksilla.

Tutkimuksen tehtävä: Alustavat tulokset viittaavat karkeasti yksinkertaistaen ainakin kahteen selvästi arvostuksiltaan erilaiseen ryhmään, joiden sijoittumista seudulle tulisi paremmin ymmärtää:

- *Modernia pohjalaisuutta* arvostavat paluumuuttajat, joiden näkökulmasta Seinäjoen kaupungistuminen ja sen myötä uudistuva ilmapiiri koetaan tärkeänä edellytyksenä paluulle
- *Maaseudun rauhaa* arvostavat muuttajat, jotka arvostavat maaseutumaisista elämäntapaa, tulivatpa he mistä päin Suomea tahansa.

Seudun lähtökohtia kehittämiselle: Suorittava työ ei tutkimusten mukaan usein riitä motivoimaan ihmisiä muuttamaan seudulta toiselle yhtä voimakkaasti kuin valkokaulusammattit. Suorittavan työn työpaikat voivat tarjota kuitenkin kilpailuedun, jos pyritään houkuttelemaan maaseutumaisista elämäntapaa arvostavia kohderyhmiä erityisesti ympäryskuntiin. Osaamislähtöistä ja kaupungistumista korostavan kehityspolun rinnalla seutu tarjoaa kaupunkia ja maaseutua eri tavoin yhdistäviä asuinympäristöjä. Todennäköisimmin seudun erottaakin muista vastaavista seuduista korkea työllisyysaste ja hyvät mahdollisuudet työllistyä.

H2

Seudullinen haaste: *Nuoret ammattiin opiskelevat* toisen ja kolmannen asteen opiskelijat jäävät seudulle hyvin, mutta ikäluokkien pienentymisen myötä sisäänottomäärät ovat pienentyneet. Seudulle jäävien osuudet vaihtelevat huomattavasti eri koulutusalojen välillä ja toisen asteen koulutuksesta jää suurempi osuus (n. 80 %) kuin kolmannen asteen koulutuksesta. Myös SeAMK:n opiskelijat tulevat pääosin maakunnasta ja suurin osa (n. 64 %) jää maakuntaan. Työvoimaa ei kuitenkaan kanavoidu riittävästi seudun yrityksiin, joten nuoria olisi kyettävä sitouttamaan seutuun entistä paremmin ja tulevaisuudessa houkuttelemaan myös uusia tulijoita. Vetovoimaisuuden vahvistaminen koulutuspaikan valintaa pohtivien opiskelijoiden silmissä, valmistuvien opiskelijoiden kiinnittäminen seudulle ja sen elinkeinoelämään sekä laajemmin seudun vetovoimaisuuden vahvistaminen nuorten sukupolvien silmissä ovat keskeisiä haasteita.

Tutkimuksen tehtävä: Kansallisista selvityksistä ja tutkimuksista voidaan olettaa, että nuorten arvot (ns. Y- ja Z-sukupolvet) ovat muuttumassa yhtäältä vähemmän työorientoituneeksi ja enemmän vapaa-aikaa arvostaviksi. He arvostavat myös työn merkityksellisyyttä ja sisältöä sekä yleisesti ekologisia arvoja myös kulutusvalinnoissa (esim. Kuhmonen ym. 2014; Nuorisobarometri 2018). Onkin tärkeää tunnistaa arvot, joiden varaan tulevaisuuden seutua rakennetaan eli mitä seudulle todennäköisesti jäävät nuoret

ajattelevat tulevaisuudestaan ja millaisia arvoja he edustavat. Seudulla varttuvan ja opiskelevan sukupolven arvot ja asenteet määrittävät alueen henkistä ilmapiiriä sekä osaltaan myös seudun työelämän tulevaisuuden suuntaa; muodostuuko siitä uudistumiskykyinen ja vetovoimainen mielikuva myös seudun ulkopuolella. Viime aikoina eettiset ja ekologiset arvot ja niiden mukaiset kuluttajavalinnat ovat korostuneet, mutta vaikuttaako tämä myös työ- ja asuinpaikan valintaan, on vielä epäselvää.

Seudulla näitä arvoja toteuttavia kehityspolkuja rakentavat ainakin koulutus ja tutkimus (esim. SeAMK, Yliopistokeskus) ja niiden yhteydet elinkeinoelämään sekä seudun uudistuva liiketoiminta. Seudulla on kehittymässä paitsi ruokatuotannon ekologisia (esim. Härkis, Kauhava) ja kansainvälisiä brändejä (esim. Kyrö Distillery, Isokyrö) myös kiertotalouteen (esim. Laskunmäki, Ilmajoki) ja teknologia- ja energiateollisuudessa ilmastomuutokseen (esim. Thermopolis, Lapua) liittyvää osaamista. Nämä kehityspolut uudistavat seudun työmarkkinoita niin osaamisen kuin arvopohjan osalta. Elinkeinoelämän vaikutusta muuttoliikkeeseen korostaa muuttoliiketutkimuksessa tunnistettu yhteys, jonka mukaan seudun yritysten tuottavuuden kasvu on yhteydessä sen väestön kasvuun, vaikkakin yhteyden suunta on epäselvä.

H3

Seudullinen haaste: *Ulkomainen työvoima* saadaan kyllä ohjattua seudulle ja tästä on seudulla kokemusta (esim. vietnamilaiset teollisuustyöntekijät 2008, espanjalaiset hoitoalan työntekijät 2013). Ainakaan kolmansista maista tuleva työvoima ei kuitenkaan aina kiinnity seudulle toivotulla tavalla. Haasteita syntyy erityisesti EU:n ulkopuolelta tullessa työmarkkinoiden pienuudesta ja suorittavan työn palkkatasosta, kun lupakäytännöt eivät salli maahan jäämistä, jos työpaikka menetetään ja tulorajoista johtuen perheen saapuminen maahan ei aina onnistu. Perheinä kiinnittyminen onnistuu todennäköisemmin kuin väliaikaisena työvoimana tulevien kohdalla. Suoraan ulkomailta tulevien (ja opiskelijoiden) kohdalla haasteena on työllisyys pidemmällä aikavälillä, jos ensimmäinen työpaikka syystä tai toisesta menetetään. Haasteita aiheuttavat myös kiinnittyminen paikalliseen yhteisöön sekä kielitaito, jotka ovat juurtumisen ytimessä. Seudun ulkomaalaisten osuus väestöstä on kansallisesti verrattuna alhainen samoin kuin SeAMK:n ulkomaalaisten opiskelijoiden osuus ammattikorkeakoulujen välisessä vertailussa.

Tutkimuksen tehtävä: Kansainvälisen osaamisen hankkiminen lähtökohtaisesti pysyvinä asukkaana seudulle edellyttää näiden haasteiden tunnistamista ja selättämistä. Kansainvälistä työvoimaa tulee seudulle erityisesti suorittavan työn ammatteihin ja toisaalta AMK opiskelijoiksi. Näiden ryhmien työmarkkinat ja lähtökohdat ovat melko erilaiset. Onkin tärkeä tunnistaa ne kanavat, joiden kautta ihmiset seudulle saapuvat sekä se polku, jonka kautta he kiinnittyvät seutuun ja sen elinkeinoelämään, tai tekevät poismuuttopäätöksen. Tutkimuksen tehtävänä on tunnistaa ne haasteet ja kipukohdat, joita kansainvälisen työvoiman tiellä on erityisesti tulijoiden näkökulmasta.

Seudun lähtökohtia kehittämiseksi tarjoavat läheltä löytyvät esimerkit (esim. Närpiö) sekä omat kokemukset ulkomaalaisen työvoiman ohjaamisesta seudulle. Kehitystä tukevia hankkeita on käynnissä niin kansainvälisten opiskelijoiden (Kokka kohti Suomea-hanke) kuin työvoimankin osalta (Seutukaupunkihanke) ja yhdessä seudun kokeneiden maahanmuuttokoordinaattoreiden kanssa ne luovat perustan kehittämiseksi. Toteutus edellyttää kuitenkin laajaa seudullista yhteistyötä sekä toimenpiteitä myös valtion taholta lupakäytäntöjen ja tulorajojen määrittelyyn tai niiden tulkinnan selkeyttämiseksi, minkä osalta TEM onkin aktivoitunut. Nämä luovat pohjan ja osaamisen yhteisen toimintamallin kehittämiseksi seudulle.